

Vilken insats har metodistkyrkan gjort i den andliga och kulturella utveckl...

Lundell, K. E.

73 S d Br.

National Library
of Sweden

LUNDELL, K.E.

0

Sekt
Metod
(Pr)

ETT BLAD UR

INRE MISSIONENS HISTORIA

METHODISMENS INSATS
I DEN FRIKYRKLIGA
RÖRELSENS UTVECK-
- - LING I SVERIGE - -

VÄSTMANLANDS METODISTPREDIKANTFÖRBUNDS FÖRLAG.

Pris 15 öre.

Kungl. biblioteket

0 0000 000138140

Vilken insats har metodistkyrkan gjort i den andliga och kulturella utvecklingen i vårt land?

Avhandling vid Västmanlands metodistpredikantförbunds
10:de årsmöte i Västerås, av *K. E. Lundell*.

Det ligger nära till hands för dem, som icke känna nyare tidens kyrkohistoria, att tro det metodistkyrkan haft föga mera inflytande på den andliga och kulturella utvecklingen i vårt land, än att den för sina läror och sitt samfund skaffat sig ett par tiotusental anhängare inom våra landamären. Detta så mycket mera, som metodismen ännu på många håll och för resten officiellt betraktas som en »främmande religion», vars läror och samfundsordning man helst bör akta sig för.

Likväl har metodistkyrkan i vårt land utövat ett stort och välsignelserikt inflytande på de andliga och kulturella områdena, ett inflytande, som varit vida större och mångsidigare, än många av kyrkans egna medlemmar och vänner äga klar kännedom om. Ett inflytande, som redan begynte under grundläggaren John Wesleys egen tid och som under ett svunnet snart halft annat sekel blifvit allt mera intensivt och omfattande.

Metodismen är en sedan sjutton decennier pågående religiös väckelse, som begynte vid universitetet i Oxford i England och numera spritt sig jorden runt. Metodistkyrkan är ett organiskt system av det andliga liv denna väckelse åstadkommit i millioner människors hjärtan, ett system nödvändigt för väckel-

sens sunda utveckling och reglerande till bästa nytta icke blott för dem, som slutit och sluta sig till samfundet, utan ock för många andra.

Varje samfund, huru litet det än må vara, framträder alltid under någon form och uppehålles av ett för detsamma egendomligt inre liv samt utövar ett inflytande även utåt på flera eller färre områden. Men detta inflytande bestämmes såväl av den form varunder samfundet framträder, som ock av det inre liv vilket utvecklar sig i och uppehåller detsamma, ävensom av beskaffenheten hos föremålet för samfundets verksamhet.

Då livet är det väsentliga är det min uppgift att huvudsakligast framhålla det inflytande metodistkyrkan haft i religiöst och sedligt hänseende i vårt kära fosterland.

Man kan utan överdrift säga att senare hälften av sjuttonhundratalet samt början av adertonhundratalet utmärkte sig för ett **Det andliga tillståndet i Sverige på 1700-talet.** dödstillstånd på det andliga området i de allra flästa kristna länder, undantagandes England och Amerikas förenta

stater, varest metodismen väckt upp stora skaror till nytt andligt liv. Detta dödstillstånd kännetecknade sorgligt nog även vårt land. Av reformationens liv och nit för Kristi rike fanns föga mer kvar, än de yttre livlösa gudstjänstformerna. Visserligen hyste mängden vördnad för kristendomen och besökte flitigt kyrkorna, men de på kunglig befallning upprättade och efter gudstjänsterna flitigt besökta krogarne vid kyrkorna samt det allmänna dagliga livet bland hög och låg vittnade noggsamt om huru ringa inflytande det hörda ordet hade på de gudstjänstbesökandes sinnen och andliga liv.

Dessutom vältrade en väldig otrosström sina det religiösa och sedliga livet fördränkande böljor över vårt folk, isynnerhet de högre och bildade klasserna. Källorna till denna ström uppkommo med naturlig följd ur det i kristenheten inträdde livlösa formväsendet, vilket gav rum åt själviskhet och sedeslöshet särskilt i de högsta kretsarne. Det franska hovets

sedeslösa liv och det katolska prästerskapets respektlösa leverne m. m. framkallade hos mången lätt nog den föreställningen att det icke var något bevänt med kristendomen och så framträdde de kristendomshånande fritänkarne och skriftställarne Voltaire m. fl. och gjorde nästan slut på all positiv tro hos de s. k. bildade klasserna. Detta var så mycket lättare, som det var rätt klen beställt med moralen och det religiösa livet hos dessa klasser förut. På grund av det franska språkets dominerande plats såsom de bildades språk, och de nämde skriftställarnes överlägsna litterära förmåga, så dröjde det ej länge, förrän deras alster utövade ett märkbart inflytande även på vårt lands ledande och bildade både andliga och världsliga. En annan biflod, rationalismen, kom från Tyskland, visserligen mera iskall än omoralisk, men som hade nog mycket köld i sig, att i ej ringa grad skada och döda det religiösa troslivet. En tredje kom från England under namn av deismen. Till att börja med tycktes den ha en föga skadlig karaktär, sådan den framträdde i Lockes filosofiska verk, men genom David Hume och andra förvandlades den till en medelst hård och förakt mot bibelns sanningar, tron allt mera nedbrytande och fördränkande otrosflod. Kom så Tomas Pains: Förnuftets tidevarv och flöt in med sina giftiga vågor i samma fåra. Den av så många bifloder sammanflutna otrosströmmen visade överallt i Europa sina förödande verkningar, Sverige ej undantaget.

Den begåvade men flärdfulla drottning Lovisa Ulrika, Adolf Fredriks gemål, införde det s. k. **Fritänkeriet**. fritänkeriet i vår konungaborg och uppfostrade sina barn i dess anda. Gustav III blev också den s. k. neologien eller nya läran tillgiven. Neologien var fritänkeriet i en förmildrad form. Den erkände kristendomen, men tolkade den enligt förnuftet. Kristi gudom förkastades därför. Det dröjde ej länge innan denna nya lära banade sig väg till de bildade, andliga och världsliga. Kyrkans väktare begynte snart byta bort den förutrådande kalla stränga ortodoxien mot den mera tilltalande

neologien, men därvid följde också helt naturligt en förändring i ordets förkunnelse. Evangelii bröd utbyttes mot näringslösa moralläror, som visserligen kunde vara präktiga i sig själva, men aldrig kunde hjälpa upp den sjunkna människan ur hennes nöd eller ge näring och kraft åt hennes andliga liv. Dessutom greps själva prästerskapet av en oerhörd likgiltighet för allt andligt liv såväl hos sig själva som sina åhörare. De bildade begynte hänge sig åt andeskåderier och vidskepelser.

Under allt detta sjönk moralen allt mer och mer. Livet vid Lovisa Ulrikas hov visade **Livets förfall.** följderna av hennes åskådning. Den lätta, mindre moraliska franska tonen blev likaledes rådande vid Gustav III hov, med lysande fäster, vilka slukade stora penningssummor och framkallade allt större penningbehov. Den mot allmogen under årtionden förda sorgliga striden om vinsten av rusdryckshanteringen, den alltmer tilltagande supsednen hos massorna och det omoraliska liv som följde därav, visade nogsamman vad det var för slags vatten, som gav näring åt vårt folks livsrötter. Hur sorgligt tillståndet var vittnar Kongl. Bränvinsdirektionens Cirkulär av den 2 juli 1778 om, vari det heter: »Direktionens ändamål, som är kärlek till dygden, kan ej bättre befordras, än om allmogens lärare, som dem till själavården äro förordnade, söka förmå var sin församlings innevånare att ingå *särskilda föreningar* om att ej vilja supa annat än kronans bränvin». I överensstämmelse härmed utfärdades konsistorialcirkulär vari prästerna ålades att uppmana kyrkobesökarna att bilda dylika föreningar.

Prästerna, som ansågos ha absolut privilegium på nådemedlens förvaltande saknade nästan alla, den viktigaste betingelsen för sitt kall, det andliga livet, vadan de allra flesta ingingo i och fullgjorde det samma huvudsakligast eller blott och bart för brödbiten. Många voro hemligen eller uppenbart fritänkare, ja t. o. m. gudsförnekare. Ofta nog förde de ett liv, som alls icke passade deras ämbete, i det många voro förfallna i spel och dryckenskap och

kryddade sitt dagliga tal med eder och förbannelser. Ja, det finns sorgligt nog ej så få exempel på själsörjare, som i spel- och dryckeskamraternas sällskaper blevo urståndsatte eller rent av glömde att utföra viktiga ämbetsförrättningar.

**Ropandes
röster.**

Det oaktat förföljdes envar präst eller lekman, som sökte bringa sig själv och andra evangelii näring. Den från Tyskland inträngande pietismen undertrycktes med våld och samma lott drabbade även de få brödraförsamlingarnas verksamhet. I all synnerhet måste varje lekman, som vågade att för egen och andras del taga av evangelii rättor och dela ut åt nådehungrande själar stånda ansvar därför, som en grov brottsling och samhällsvadlig person, och med stundom årslångt fängelse eller landsförvisning plikta för sådant.

Det har likväl aldrig varit någon tid alldeles slut med kristendom i vårt land, sedan den trogne Ansgar förde densamma till våra landamären. Nej t. o. m. under den här beskrivna tiden fanns dock ej så få både präster och lekmän, som levde trons fördolda liv, och blevo här och var tändande gnistor till ett nytt bättre tillstånd. Ja tvivelsutan har svenska statskyrkan såsom sådan även under hennes sämsta tid fyllt en stor och god mission till allmänhetens bästa. Ingen kan neka att stora skaror fyllde templen vid de allmänna gudstjänsterna och att mängden även den tiden med vördnad läste bibeln i sitt hem, att barnen erhöllo undervisning i kristendomens sanningar och att dessa satte sin prägel på mångas hjärtan, ja på mångt och mycket.

Men se vi på det religiösa tillståndet i sin helhet, då ter sig ändå den tiden synnerligen mörk. Vilket tillstånd också avspeglade sig i den s. k. skönlitteraturen, varpå Bellmans dryckesvisor jämte mycket annat ger exempel.

Hade det då rådande mörkret dröjt kvar till våra dagar, skulle det blivit mörkare i Sverige än i själva hednavärlden. Vår tids all samhällsordning upplösande läror skulle då utan hinder rotryckt begreppet om allt, som är rätt, sannt och heligt ur allmänhetens

hjärtan, så att icke ens själva hedningen befunnit sig på samma låga nivå.

Men lovad vare Gud. I rätta stunden har han låtit evangeliets helsobringande vatten, som välldes upp vid Golgata ur vår frälsares offerdöd i en kraftig motström välla fram och med sina livgivande vågor motverka otron och det andliga döds-tillståndet.

Den fåra vari denna ström huvudsakligast under den här skildrade tiden tog sig lopp och flöt fram för att vidga sig åt skilda håll var den metodistiska rörelsen i England. Från dess första framträdande till sjuttonhundratalets slut blev metodismen en mäktig andlig rörelse, som väckte och omdanade hundratusental till sanna kristna, vilka genom en levande tro förenades med den treenige Guden. Och ju mer denna rörelse växte till, ju vidsträktare blev också dess inflytande.

Vi äga historiska fakta för att metodismen redan under 1760-talet begynt utöva inflytande på vårt land. Själva årtalet när början skedde är och förblir säkert okänt, men snart nog efter metodismens uppkomst i England hade nog en och annan svensk man och kvinna fått tillfälle att se och höra de beryktade metodistpredikanterna. Ja, under senare delen av 17-hundratalet hade med visshet många svenska köpmän, sjömän och resande gjort bekantskap med metodismen. Till och med biskopar och präster från Sverige blevo Wesleys personliga och tillgivna vänner. Ja, Gust. III hovpredikant d:r Wrangel blev icke blott hans förtrogne vän, utan han sökte under en flerårig vistelse i Amerika och England befordra metodismen särskilt i Amerika. Hemkommen till Sverige fortsatte han att vara metodismen tillgiven och upprättade i Stockholm år 1771 tvivelsutan i samråd med Wesley det litterära samfundet »För tron och kristendomen» (»Pro fide et christianismo»). Wesley själv var till sin död medlem av detta samfund.

Den dam för den kristendomen nedbrytande otros- och dödsfloden som metodismen satte i England och Amerika måste även i någon mån beröra Sverige på andra mera indirekta vägar. Så smög den av

metodismen påverkade engelska litteraturen en och annan livsidé över våra gränser. Likaledes återverkade det genom metodismen väckta missionsintresset på de protestantiska länderna, vårt ej undantaget. Ja, kunde vi blott taga reda på huru stort och mångsidigt metodismens inflytande var under senare delen av sjuttonhundratalet på vårt land, skulle vi helt säkert förvånas däröver.

Likväl var det först genom metodismens hitkomst, som dess inflytande blev mera märkbar. År **Metodismens hitkomst.** 1806 inflyttade till Stockholm den skicklige mekanikern och sedermera fräjdade uppfinnaren Samuel Owen, svenska ångbåtsflottans

och maskinverkstädernas ättefader. En metodismens son blev det honom angeläget att för sig och den lilla skara trosfränder, som bosatt sig i Stockholm få andlig näring och trogen pastoralvård. Fördenskull vände han sig till wesleyanska missionsällskapet med begäran att en predikant måtte sändas till Stockholm. År 1826 villfors hans anhållan i det att pastor Stephens utnämndes därtill. Han avlöstes år 1830 av den nitiske och begåvade pastorn, sedermera teol. d:r Georg Scott, vilkens klara och evangeliska predikningar snart nog samlade skaror av nådehungrande själar omkring ordet. Andra väcktes upp ur likgiltighet och synd. Bland dem, som med begärlighet lyssnade till Scott voro Anders Viberg, baptismens grundläggare i vårt land, samt C. O. Rosenius, Ev. fosterlandsstiftelsens organisatör. Den senare har i tidningen Pietisten, 7:de årg., skildrat huru han genom Scotts visa ledning fördes från synnerligen svåra tvivel på bibelns gudomliga auktoritet och allt heligt till full visshet och en frälsande tro. Rosenius blev en kort tid härefter Scotts medhjälpare i hans predikverksamhet, varvid han i början, när klassmötena infördes tjänstgjorde som klassledare. Att Rosenius själv var allvarligt betänkt på att bli predikant i metodistkyrkan framgår tydligt av ett brev till en av hans vänner, vari han säger: »Det finns ett samfund, vars kyrkoförfattning bjuder sina präster att icke göra några vissa prästerliga förrättningar, utan allt vad de kunna

till Kristi rikes förökande, och där prästerna nödgas uteslutande ägna sig blott åt ordets drivande o. s. v. Sådant är det metodistiska samfundet, sådant deras teologiska institut i London. Vad skulle du säga, om Guds finger förde mig in på denna väg?» Sedan Scott blivit fördriven från sin predikstol i Betlehems-kyrkan och från Sverige, upptogs hans verksamhet med stor framgång av hans lärjunge och andlige son, C. O. Rosenius. Denna verksamhet utmynnade i den av Rosenius och med honom likasinnade, år 1856 stiftade Evangeliska fosterlandstiftelsen, vars själ och förnämste ledare Rosenius förblev till sin död 1868.

Således blev metodismen omedelbart upphovet till tvänne betydelsefulla verksamhetsgrenar för evangelii utbredande i vårt land. **Metodismen och de frikyrkliga samfunden.** Men dessa medförde i stort sett något nytt för vårt svenska Sion, i det att trossamfundet med Kristus eller ett allvarligt sökande därefter gjordes till villkor för församlingsgemenskap och för rätten att vara ordets förkunnare.

Den engelska baptismen är ungefär 200 år äldre än metodismen, men vid den senares framträdande hade den förra snart sagt kolat av genom de ofruktbara kalvinistiska utkorelselärorna. Metodismen väckte upp den döende baptismen och det dröjde ej länge förr än båda samfunden tävlade om att verka Herrens verk. Omkring 1850-talet tränger baptismen in i Sverige på flera håll och har sedan utfört ett stort arbete i religiöst och kulturellt hänseende.

Fosterlandstiftelsen är, som vi sett, metodismens dotter och det ur den förra utgångna Svenska missionsförbundet dess dotterbarn. Frälsningsarmén är också som känt metodismens barn. Med metodismens uppträdande i Sverige inträffade den frikyrkliga rörelsens genombrott i vårt land. Den är sålunda den strömfåra Gud utvalt att inleda evangelii helsobringande motström för att sprida sig i skilda strömmar över hela vårt land till liv och välsignelse för hundratusental av vårt folk. Dess förnämsta insats består däri att den ingjutit ett sannt andligt liv i vårt svenska

Sion, ett liv som på ett underbart och mångfaldigt sätt utvecklats till ouppskattbar nytta för hela nationen.

Men metodismen är i viss mening såsom vi sett modern till den frikyrkliga samfundsformen i vårt land. Idén har visserligen långt förut kommit till oss från annat håll. Så t. ex. bildades år 1744 en församling i Stockholm tillhörande Brödrarförsamlingen i Tyskland, men denna och några få andra i vårt land blevo utan vidare betydelse för frikyrklig verksamhet.

Det är många som undra och fråga vad det är för en skillnad mellan metodistkyrkan och svenska statskyrkan. Vad läran beträffar är skillnaden inskränkt till några få, ehuru viktiga punkter. De förnämsta äro: läran om dopet, nattvarden och helgelsen. Rörande de flesta övriga av bibelns huvudsanningar råder ingen nämnvärd olikhet i uppfattningen. Men själva grundskillnaden mellan metodistkyrkan och svenska statskyrkan, är, beträffande deras yttre framträdande och tillvarelseform, att den senare är en statsinstitution och den förra en frikyrka, vilken såsom villkor för kyrklig gemenskap fordrar frivilligt erkännande av sina antagna trosläror och framför allt trosgemenskap med Gud, eller ett allvarligt sökande därefter. Metodistkyrkan erkänner på inga villkor kyrklig tvångsgemenskap. Varje dess medlem äger full frihet att lämna samfundet, då han ej längre vill tillhöra detsamma. Denna grundskillnad mellan statskyrkan och metodistkyrkan har ofta t. o. m. av frikyrkliga blivit förbisedd och därav den nämnda frågan.

Från att vara en kyrka i engelska statskyrkan övergick metodismen till ett helt av flera självständiga samfundsgrenar, som skilda åt genom yttre förhållanden likväl, om man bortser från de arminianska och kalvinistiska riktningarne, överensstämma med varandra med avseende på läran. Detta tillika med den inre samhörighetskänslan gör att man med full rätt kan tala om en enda metodistkyrka. Sammanhållningen beror på den klara uppfattningen av frälsningssanningarne, som från början och fortfarande utmärkt

densamma och varigenom den vida mer än något annat samfund undsluppit inre söndersplittrande *lärostrider*.

Under den tid metodistkyrkan verkat och utbrett sig i vårt land har den ofta här blivit beskylld av okunniga för villfarelser, men **Metodismens in-** beskyld av okunniga för villfarelser, men
flytande på läro- det oaktat vet ej den svenska metodismen
uppfattningen. av några lärostrider. Men så mycket mera har den metodistiska lärouppfattningen besegrat andra religiösa åskådningar. Ja metodismens lära har gått fram över vårt land i ett triumferande segertåg, ehuru det skett omärkligt för de stora skarorna, ja, för många kristna. Så har den metodistiska och av många motsagda helgelseläran besegrat den ända till sista tiden rådande läran, att helgelse var omöjlig i detta livet, så att det är numera få frikyrkliga predikanter, som bekänna och förkunna den senare. Och dock minnes ännu många av oss huru stort motstånd metodismens uppfattning om helgelsen väckte för blott två à tre decennier sedan. Då kunde till exempel en luthersk predikant såsom skedde i Grängesberg för 20 år se'n, för att vederlägga denna lära, inför sina åhörare påstå att »jorden kan icke bära någon helig, graven kan icke rymma någon helig och himlen kan icke mottaga någon helig» och för detta vinna publikens erkännande.

Numera tävla de olika kyrkosamfunden att predika full helgelse, ja ett av dem, helgelseförbundet har gjort till sin speciella uppgift att sprida denna lära.

Inom även protestantiska kyrkosamfund har på grund av en oklar uppfattning en benägenhet att sammanblanda de olika i Guds ord framställda frälsningsmomenten till ett oredigt virrvar ofta gjort sig gällande. Så ha begreppen rättfärdiggörelse, ny födelse och helgelse ofta nog fått träda i stället för varandra, såsom om de betecknade samma sak. Det var just metodistkyrkans lärare och teologer, som klart och tydligt framställde dessa begrepps rätta betydelse, och varhelst metodismens budbärare gått fram har man fått till livs en klar framställning av kristendomens grundsanningar.

Att åtskilligt dunkelt även följt den lutherska kyrkans läror beror på, att dess grundläggare, Luther själv fattade en och annan sanning dunkelt, ehuru han fattade och predikade många klart och tydligt. Så förblandade han t. ex. i läran om dopet, vattnet, dopet och nya födelsen, så att hans lära därom blev ett obegripligt mysterium, för att ej säga något värre. Först och främst påstår han det orimliga, att döpelsen är *ett vatten* så och så beskaffat och så lär han att nya födelsen sker i dopet, varav följer att en var som är döpt är född på nytt. Som nu detta strider såväl mot förnuftet som mot bibelns lära om nya födelsens natur, så ha de lutherska teologerna varit nödgade ta sin tillflykt till tron på förnuftstridiga mysterier ifråga om dopet. Detsamma gäller också den lutherska uppfattningen om nattvarden. Den ledsammaste följden därav har dock varit att de fleste såsom döpte ansett sig vara födda på nytt, även om de aldrig vetat av något nytt liv. Ja, en verklig av Guds helige Ande verkad omvändelse och pånyttfödelse ansågs av såväl präster som allmänheten obehöfvig.

Metodistkyrkan uppfattar dopet som en sakramental handling, varigenom en människa på ett ceremoniellt sätt avskiljes för att invigas åt Gud samt inträder i det nya förbundet för att få del av dess förmåner. Dopet är ej den nya födelsen själv, utan en symbol av densamma. Barn döpas icke för att bliva Guds barn, utan emedan de äro det. Dopet betraktas även såsom en underpant på den av Gud i nya förbundet utlovade frälsningsnåden. Denna metodistiska övertygelse har också upptagits av hundratusental i vårt land. Ja, t. o. m. statskyrkopräster begynna predika densamma, ehuru de ha svårt att skiljas vid den inlärdade tron på ny födelse genom dopet. Men vi ha alla skäl att tro det denna dualism skall försvinna och dopet för vårt svenska Sion bli vad det verkligen är, ej mer och ej mindre.

Den wesleyanska uppfattningen om den fria viljan och människans fria val i fråga om frälsningens mottagande och behållande har icke haft svårt att finna god jordmån i vårt land, beroende dels på nordbons

kynne dels på den utveckling filosofien genomgått i Sverige. Annat var förhållandet i det kalvinistiska England.

Wesley lärde i enlighet med Guds ord att efter syndafallet är ingen av naturen i stånd att mottaga Gud eller ens komma till honom, men att människan är skapad till ett fritt, för sina handlingar ansvarigt väsen, varför också Guds Ande hos en var, som vill lyda honom, verkar förmåga att frivilligt komma till Gud och mottaga hans nåd. Genom den helige Andes verksamhet återställes således människan till sann människa. Med denna lära sammanhänger även Wesleys lära om frälsningens tillgänglighet för alla, som få tillfälle att höra evangelium. Då baptismen kom in i vårt land medförde denna helt naturligt den kalvinska utkorelseläran, enligt vilken Gud från evighet beslutat att vissa personer skulle bliva frälsta, medan alla andra från evighet voro bestämda till förtappelse, en åskådning, som hade en anknytningspunkt i den lutherska teologiens oklara begrepp om utkorelsen. Den metodistiska uppfattningen om fri frälsning för alla människor har jagat den kalvinska utkorelseteorin på flykten ur vårt land, så att det numera äro få, som bekänna sig till densamma.

Många kristna ha ansett metodistkyrkans regler för kyrklig gemenskap såsom otillbörliga, i det de mena att dessa regler pålägga medlemmarne ett skadligt tvång. Men man behöver blott läsa igenom dessa enkla regler, för att finna deras berättigande. De återfinnas alla i Guds ord, den enda fullkomliga regeln för vår tro och vandel, men de underlätta i mycket hög grad en rättvis och likformig kyrkotukt. Varje person, som söker inträde eller vill kvarstå i metodistkyrkan, vet vad hon fordrar som villkor för medlemskap och varje pastor vet för vad en medlem bör tillrättavisas, bestraffas eller uteslutas.

Huru motsagda dessa regler varit eller må bliva, så ha de dock haft och ha fortfarande en stor betydelse ej blott för kyrkan själv utan även för skaror utom henne. Sabbatsbrott, dans, kortspel m. m. ha från början av metodismens framträdande av den-

Metodismen och de humanitära strävandena.

samma framhållits såsom oförenliga med sann kristendom. Likaså själviskhet och ligkiltighet för våra medmänniskors väl. Ja, genom dessa regler ha välsignelser kommit många till del, som funnit sig för-
 anlättna att klandra dem. Ett må påpekas »Av alla som vilja fortfara i förening med oss fordra vi — —
 — — att de undfly allt slags ont såsom: — — — —
 Dryckenskap, att köpa och sälja starka drycker eller nyttja dem utom i högsta nödfall. Genom denna regel, som tillika med de övriga utgjorde en del av metodistkyrkans från början antagna konstitution blev hon på samma gång kristenhetens ojämförligt äldsta och största nu bestående absolutistiska nykterhetsällskap. Med avseende på nykterhetssaken var John Wesley själv flera hundra år framom sin tid, säger en engelsk historiker. I nära nog ett århundrade innan den modärna nykterhetsrörelsen framträdde hade metodismen samlat i både gamla och nya världen väldiga skaror under absolutismens fana och blev sålunda modern till den nutida nykterhetsrörelsen. Ja hon är både direkt och indirekt upphovet till den modärna nykterhetsrörelsen även i vårt land. Den svenska nykterhetsverksamhetens store apostel domprosten Wieselgren säger: »Vi hava metodismen att tacka för den oövervinneliga kamp, som nu pågår i vårt land mot dryckenskapen». Samuel Owen begynte snart efter sin hitkomst att verka för absolut nykterhet såväl genom exempel som tal och skrifter och år 1831 lyckades han i förening med överste Forsell få till stånd Sveriges första absolutistiska förening: Kungsholmens nykterhetsförening. Den nitiske Scott blev genast efter sin hitkomst Owens medhjälpare och genom deras bemödanden vunnos flera högtstående personer för den absoluta nykterhetsståndpunkten. Så bildades genom dem och greve Sparre, professor Berzelius m. fl. andra framstående personer Svenska nykterhetsällskapet 1837 vilket redan år 1845 hade 98,500 medlemmar. Att metodismen genom sin 170-åriga verksamhet uträttat ofantligt mycket för den absolutistiska ståndpunkten torde en var kunna inse, och säkert är att det icke var lika lätt för metodist-

kyrkan, att från början rödja väg för den absoluta nykterhetsidéen, som att nu befara densamma.

Metodistkyrkan har också i hög grad bidragit till den modärna freds rörelsen, i den mån denna rörelse står på kristlig grund och utgår från den kristliga kärlekens grundprincip, enligt vilken vi äro skyldiga att älska alla människor, såsom Kristus älskat oss och utgivit sig själv för oss. Enär metodismen är från början internationell och såsom sådan utbrett sig kring hela jorden, har den visat, att det går an, att, trots nationella skiljaktigheter, samlas, förenas och arbeta jorden runt som bröder för ett och samma mål, ja, för samma andliga och kulturella intressen. Även i vårt land har metodismen i ej ringa grad bidragit till det stora internationella förbrödringsarbetet som tillhör våra dagars kristliga freds rörelse.

Det är också känt att metodismen allt från sin begynnelse utmärkt sig för religiös tolerans. Wesley själv blev också därför anedd som en farlig heretiker, enär han påstod, att en katolik kunde vara en lika sann kristen som en protestant. Det är i hög grad märkvärdigt, att det samfund, som av varje inträdes sökande och varje medlem fordrar tro på samfundets antagna religionsartiklar, är så tolerant mot andra samfund och dess bekännare. Men detta beror därpå att metodismen sätter det andliga livet över läran och artiklarne. Envar, som lever ett Kristuslikt liv erkännes som en broder i Herren och varje samfund, som verkar för själars frälsning betraktas som en gren i den allmänna kyrkans stora träd. Härav följer att metodistkyrkan främst af alla räckt handen åt andra kristna samfund till broderskap och gemensamt arbete. Den var också med vid bildandet av den evangeliska alliansen, vilken även i Sverige blivit till så stor och oskattbar välsignelse och ett det kraftigaste medlet att befodra de kristnas enhet.

Metodistkyrkan är också den nutida missionsrörelsens moder. Långt innan de stora missions sällskapen bildades praktiserade samfundet en sig allt mera utbredande missions verksamhet och fortsatte därmed

Metodismen och missionsrörelsen m. m.

till dess att dessa sällskap framträdde såsom en naturlig följd av det växande missionsintresset. Både John och Charles Wesley samt Whitefield voro missionärer. Tomas Coke korsade Atlanten 18 gånger och grundlade missioner på skilda håll i Nordamerika och Västindien. År 1790 hade de engelska metodisterna i Västindien sju missioner med 4,500 medlemmar och samma år tillsattes den första metodistiska missionskomitén. Den genom metodismen nyvaknade missionsanden sände sitt inflytande till hela den kristna världen, även till Sverige.

År 1835 gaf Scott impulsen till Svenska missionsällskapets stiftande och året förut biträdde han vid grundläggandet och utgivandet af Sveriges första missionstidning. »År 1842 begynte han utgiva Pietisten, tidskrift för inre missionen»; vilken sedermera övertogs av C. O. Rosenius och numera äges av Sv. Missionsförbundet samt utgives af P. Waldenström. Söndagsskolan blev en naturlig följd av den stora väckelse, som metodismen blev medlet till i England och Amerika, likaså den kristliga ungdomsrörelsen.

Ifråga om söndagsskoleidéns utveckling och utbredande har dock baptismen inlagt de största förtjänsterna. Med utarbetande af praktiska lärometoder och lämpliga organisationsformer för söndagsskolor har dock metodismen alltjämt gått i spetsen och tillvunnit sig erkännande från vitt skilda håll. Dessa lärometoder och organisationsformer ha även fått tjäna till föredömen för den modärna söndagsskolorörelsen i Sverige. I en svensk missionstidning läsa vi härom följande: »Då P. Palmqvist var i London, lärde han 1851 känna metodistkyrkans verksamhet. Deras statistik visade redan då 4,344 söndagsskolor med 461,197 barn och 83,972 lärare. Då vi ej ännu börjat denna verksamhet i vårt land hade detta samfund redan omfattat söndagsskolan såsom sin missionssak. Enligt kyrkans regler är det varje pastors plikt att sörja för inrättandet av söndagsskola i hans församling — — —. Särskildt bör omnämnas, att varje pastor får utbildning även i konsten att under-

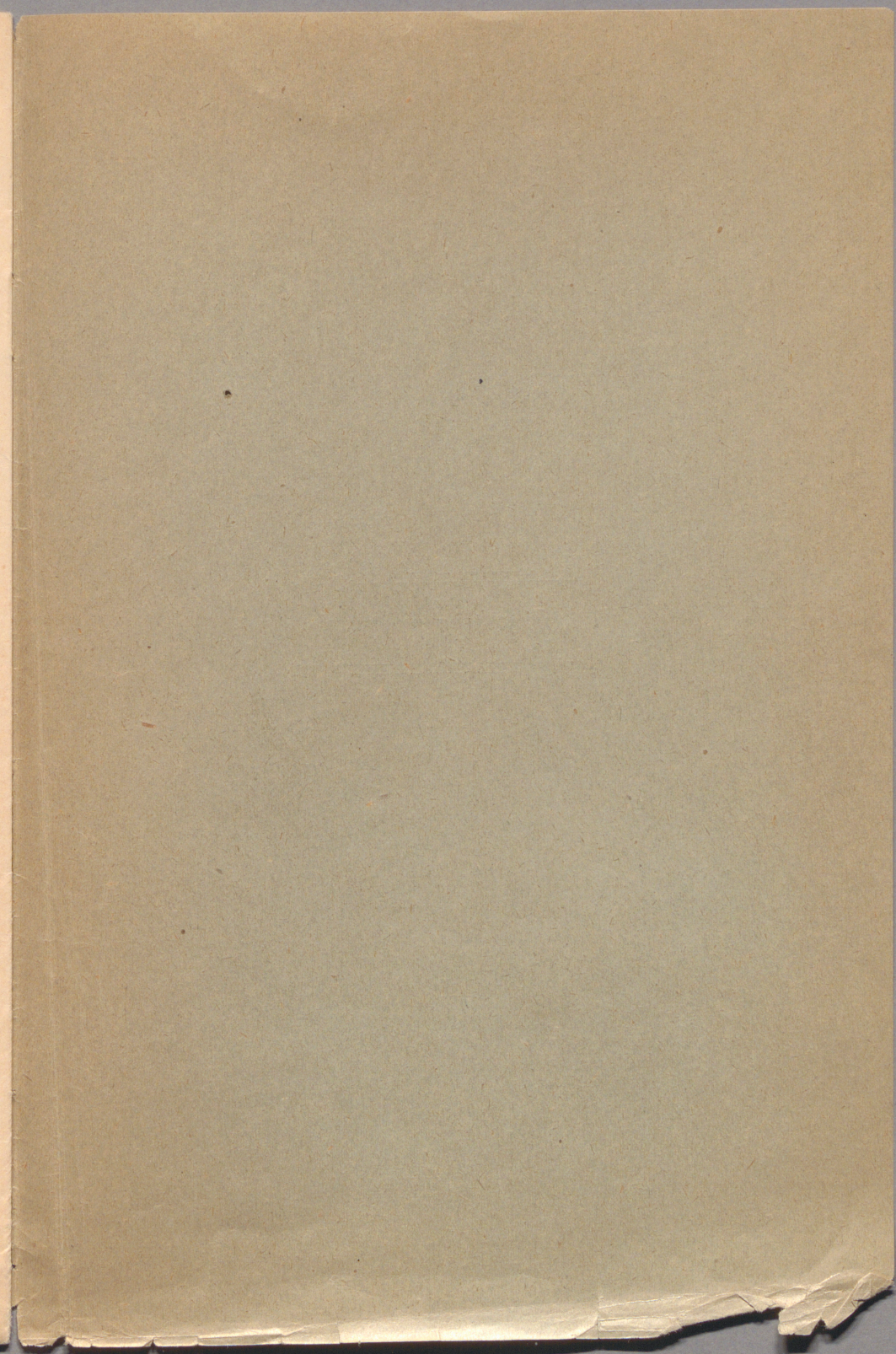
visa barn och hålla textutredning med söndagsskol-lärare. Verksamheten vars ledning är anförtrodd åt söndagsskolmän är från början till slut systematiskt ordnad. Allt godtycke och självsvåld förebygges — — — . Genom gemensam ordning och förständig ledning har metodistkyrkans söndagsskolverksamhet gifvit ett föredöme, som är värt att efterfölja.»

Utom sin stora andliga och religiösa betydelse har söndagsskolan en pedagogisk. Det enkla efter barnens fattningsgåva lämpade framställningssättet, klassindelningen och illustreringen genom berättelser och bilder har i ej ringa om ock för många omärkbar grad inverkat på pedagogiken och dess tillämpning. Man må erinra sig att en stor del lärare vid våra folk- och högskolor själva gått i söndagsskolan.

Metodistiska verksamhetsmetoder ha kritiserats och sedan de genomgått skärselden med begärlighet upptagits av andra samfund, ja t. o. m. av statskyrkan. Husbesök, klass- och bönemöten, friluftsmöten, syföreningsmöten m. m., ja t. o. m. den på enkla, livliga och lättfattliga melodier avfattade religiösa sången, ävenså verksamhetens indelande i distrikt med s. k. distriktsföreståndare, som kvartalsvis besöka församlingarne, äro metodistiska metoder, som luttrade i degeln och som fullgott guld numera av alla anses som lämpliga och nödvänliga hjälpmedel för kristlig verksamhet. Ja även flyttningssystemet, så många gånger klandrat, växer i allt högre kurs och många andliga ledare i andra samfund begynna önska dess tillämpning även hos dem.

Dock må ej metodismen tillkomma äran för allt detta; denna är blott en rörelse av den allsmäktiges finger till mänsklighetens bästa!

Gud allena vare äran!

KÖPING
KÖPINGS-POSTENS TRYCKERI
1909
